

Utopier i verkligheten - befriade områden

Gunne Rundgren

1979

När människor diskuterar samhället hörs ofta yttranden i stil med: "Men titta på..., där finns det minsann ingen frihet, men i..., där har folket det bra."

Företrädare för den frihetliga rörelsen brukar i sådana diskussioner ta upp Kronstadt, Machnorörelsen, och Spanien -36 för att visa på det praktiska förverkligandet av de frihetliga idealen. Men det finns inte mycket kött på de benen.

Trots dessa rörelser misslyckande så har de ändå berikat och utvecklat de frihetliga idéerna tidigare, men nu behövs nya erfarenheter för att berika och förnya idéerna, vilka i sin tur inspirerar till ett fortsatt handlande.

Frånvaron av en verklig praktik gör att den frihetliga rörelsens debatt kretsar kring överkliga problem t.ex. frågan om Anarkismen skall begravas, återupplivas, reinkareras osv.

Med praktik menar somliga agitation, flygbladsutdelning, demonstrationer o dyl. Detta är i själva verket ett sätt att sprida idéerna, men sällan innehåller en sådan praktik någon handling eller förändring.

Denna "dagskravspraktik" strävar efter att förändra vissa missförhållanden i samhället (utbyggandet av kärnkraften t.ex.) Den praktiken kan, förutom att göra livet drägligare (i de fall den ger resultat), också vidga vår förståelse av det här samhället. För många är den en inkörspport till en helhetskritik av samhället, ett uppvaknande av medvetandet.

Men den "praktiken" räcker inte. För att vidga vår medvetenhet utöver det här samhällets ramar behövs en "utopisk praktik". Med det menar jag en praktik som redan nu försöker förverkliga något efter de idéer vi har. Dessa försök ger oss nya idéer som föder en ny praktik osv.

Det finns en stor misstänksamhet mot utopier, både mot utopier i tankar och utopier i verkligheten. Samtidigt står vi inför det faktum att alla rörelser har svårt att fånga intresset hos individen, en individ som lever efter konsumtionskyrkans budord och som "vet vad han har, men inte vad han får".

Vi måste kunna visa vad man får. Det behövs verkliga alternativ, inte bara luftslopp i principförklaringar.

Sådana utopier i verkligheten finns faktiskt redan i Sverige och de har ett stort inflytande på den närmaste omgivningen. Tyvärr är kontakten mellan dessa och den frihetliga "teoretiska" rörelsen dålig och så även kontakten mellan dessa grupper.

Jag tänkte fortsättningsvis resonera lite om vilka former en sådan verklighetsutopi kan få och vilka problem den ställs inför. Först vill jag bara ersätta begreppet utopi i verkligheten med "befriat område" (det låter bättre).

Utformningen av ett befriat område beror givetvis först och främst på vilka grundidéer man har. Men det jag intresserar mig för här är experiment med en frihetlig grundinställning, respekt för den övriga naturen, en medvetenhet om teknikens och produktionens betydelse för samhällets utveckling.

När man försöker bygga upp ett "befriat område" ställs ens idéer genast på prov. Begrepp som Alternativ teknik, Ekologi, Kollektiv m.fl. som man dagligen använt skall plötsligt få fasta former. Vi kan ta tekniken och ekologin som exempel.

Bägge uttrycken är mycket missbrukade. I dagens samhälle menar de som talar om "tekniken" med avsmak i rösten givetvis inte konsten att bereda skinn, yxan, kniven osv. De menar snarare "all den här jävla betongen, plasten, plåten, cancer". I stället vill man ha en ekologiskt "riktig" teknik.

Med det menar en del en teknik som inte stör den "ekologiska balansen". Låt oss titta på ett exempel:

Det som skiljer t.ex. den ekologiskt medvetne bonden från den konventionelle är inte det att den ekologiskt medvetne skulle ha gjort så särskilt mycket mindre ingrepp i naturen, dvs förändrat ekosystemen. Båda två odlar på jord som om den fått vara ifred skulle ha varit skogsmark med ett helt annorlunda liv än det som nu är. Men den konventionelle bonden ser bara till de fysiska faktorerna och stoppar in utsäde, gödning, bekämpningsmedel i sin låda, sköter den med en komplicerad teknik och får sin skörd. Detta är ett helt obalanserat system, det förutsätter ständig tillförsel av utifrån kommande ämnen som förstör jorden, dödar mikrolivet. I längden är detta ohållbart och vi blir allihop förgiftade.

Den ekologiskt medvetne bonden är en vägmästare, en tekniker av första rang. Han skapar ett nytt balanserat ekosystem. Hans framgång är måttstocken på hur väl han är insatt i systemet.

Tekniken sedd ur ekologiskt synvinkel kan alltså inte bedömas efter om den stör befintliga ekosystem utan om den skapar nya hållbara balanserade system.

Försök att bygga upp befriade områden har inte bara ideologiska svårigheter att brottas med.

Ett stort problem är förhållandet till det omgivande samhället, en sak som enskilda fabriker som försöker införa "alternativ produktion" säkert får känna på. Man riskerar ständigt att dras in i "ekonomin" och denna inblandning blir bara till nackdel för det "befriade området", då det ju måste anpassa sin produktion till marknaden. Detta går inte bara ut över innehållet i det man producerar utan tvingar in organisationen av produktionen i samhällets mönster.

Därför är det väldigt svårt för ett befriat område att överleva om man inte inriktar sig på en ekonomisk självständighet gentemot samhället, dvs självförsörjande.

Självförsörjande är också viktigt ur en annan synpunkt. Dagens människa saknar helt förmågan att bestämma över det liv som produceras åt henne. Hon är sysselsatt i en isolerad del av produktionen och saknar den överblick och insikt som behövs för att ifrågasätta hela systemet.

Människan som är en del av en självförsörjande grupp blir *hel* på ett annat sätt. Hon har direkt inblick i allt som styr hennes liv. Hon kan med enkla handlingar förändra dessa betingelser och hennes konsumtion motsvaras ständigt av en produktion. Hon märker följderna av sitt handlande både i förändringar i ekosystemen och i gruppens sociala struktur.

Att bygga upp ett befriat område är inte bara en nödvändighet för en fortsatt teoretisk utveckling, det är också att skapa viktiga politiska kampcentra och sist men inte minst är det ett sätt att utveckla sin egen person och sina relationer till andra.

Nu tänkte jag berätta om det lilla "befriade området" Torfolk i mellersta Värmland.

Torfolk är en gård med ett bostadshus, ladugård och diverse andra uthus, 6 ha dålig skog, 2 ha bete och 5-6 ha åker: ett småbruk. På Torfolk har de senaste 2 åren bott mellan 4 och 7 personer samtidigt. Alltså ett jordbruk som drivs och ägs av ett kollektiv. Vi har från början gått in för att bli självförsörjande (+ett visst överskott) på jordbruksprodukter. Det är vi nu med några få undantag. Matvanorna har vi styrt in på en i huvudsak laktovegetarisk kost. Vi har gjort vårt bästa att antingen göra oss av med våra "behov" av importerade varor eller att ersätta dessa med något motsvarande som vi kan producera (t.ex. russin med torkade blåbär, asiatiskt te med jästa hallonblad, pröva får ni se).

Vi skall nu hugga in på andra områden: Energi, teknik osv.

Helst vill vi vara självförsörjande på alla områden, men vi är samtidigt väl medvetna om att vi inte hinner med allt. En hel del saker är orealistiskt att producera i en så liten skala som vår grupp utgör. Trots det så vill vi nosa på alla olika tekniker som behövs i ett framtida miljövänligt decentraliserat samhälle för att få en uppfattning om hur det skall kunna utformas. Tekniken är ett stort problem. Att bedömma en teknik innefattar så många aspekter. Man måste bedöma om redskapet, maskinen ifråga är

- producerad på ett miljövänligt sätt
- går att använda på ett miljövänligt sätt (inkl. arbetsmiljön)
- är framställd på ett sådant sätt att produktionen kan organiseras vettigt, eller om den förutsätter löpande band o. dyl.
- är förståelig för användaren och även går att reparera enkelt.

Man får också ta hänsyn till om den skiljer användaren och tillverkaren alltför mycket från det verkliga livet, grunden för vår tillvaro. Slutligen måste man verkligen beakta om tekniken ifråga verkligen innebär någon arbetsbesparing när man räknar med tid för tillverkning och underhåll. Det finns så otroligt många olika angreppsvinklar när man skall bedöma en teknik. Vi sitter givetvis inte och bedömer efter någon sorts schema, men man måste vara medveten om allt man "får på köpet" när man inför en ny teknik.

För att kunna utveckla gården i den takt vi vill så har vi valt att ta huvuddelen av våra inkomster från samhället genom vanligt lönearbete (för att kunna betala lån m.m.). Alla resurser är gemensamma, något system med fickpengar finns inte utan var och en tar efter behov. Arbetet är inte uppdelat på något sätt (annat än för korta perioder). Detta gäller givetvis också hushållsarbetet. För övrigt finns det inte heller någon uppdelning mellan arbete och fritid i egentlig mening. Några större problem med traditionella könsroller har vi egentligen inte haft. Våra personliga relationers utveckling går jag inte in på här.

Att bo kollektivt är för oss inget måste för att en sådan här sak skall fungera. Däremot anser vi att det kollektiva arbetet och den kollektiva ekonomin är nödvändiga förutsättningar för att verkligen kunna skapa ett alternativ. Rent praktiskt sett går den största delen av arbetet åt till att sköta odlingar, djur och underhåll. Nu håller vi på med växthusbygge, sedan skall vi bygga ett litet vindpumpverk för konstbevattning och till sommaren börjar vi på vårt nya hus som skall ha solvärme och vedeldning.

Framtiden på Torfolk skulle vi vilja se med flera människor i olika boendeformer (kollektiv/familjer/ensamstående) som utgör ett enda arbetskollektiv. Vi skulle då få mer tid till att utveckla olika saker och det skulle ställa de frihetliga idéerna på prov vad gäller förmågan att organisera en stor grupp människor.

Vi tror att det vi gör kan vara en inspirationskälla för andra att ta livet i egna händer och upptäcka att man klarar sig utmärkt utan vårt samhälle.

Det Anarkistiska Biblioteket

Gunne Rundgren
Utopier i verkligheten - befriade områden
1979

Frihetlig Socialistisk Tidskrift #2 1979

sv.anarchistlibraries.net